



**§ 56**

**Opetuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle  
arviointikertomuksesta 2012**

HEL 2013-003863 T 00 03 00

**Päätös**

Opetuslautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

**2.6 Johtopäätökset tavoitteiden toteutumisesta**

Kuten arviointikertomuksessa on todettu, opetusviraston vuoden 2012 sitovista tavoitteista jäi toteutumatta toisen asteen koulutusta koskeva tavoite tutkinnon suorittavien osuuksien pysymisestä vähintään vuoden 2011 tasolla ammatillisen oppilaitosmuotoisen koulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksen toteutetun lisäkoulutuksen osalta. Opetuslautakunta antoi toteutumatta jääneistä tavoitteista selvityksen, jonka pohjalta poikkeamat myös raportoitiin tarkastuslautakunnan edellyttämällä tavalla kaupunginvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hallintokuntien tulisi asettaa aiempaa enemmän yhteisiä hallintokuntarajat ylittäviä sitovia toiminnallisia tavoitteita. Hallintokuntarajat ylittäviä tavoitteita opetusvirastolla oli vuoden 2012 talousarviossa asetetuista seitsemästä tavoitteesta kaksi: alueellisen toimintamallin luominen poikkihallinnolliselle yhteistyölle oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi suomenkielisessä perusopetuksessa sekä kokonaisenergiankulutuksen vähentäminen kouluissa, oppilaitoksissa ja hallinnossa. Kumpikaan näistä ei kuitenkaan ollut sitova tavoite. Opetusvirasto ottaa huomioon tarkastuslautakunnan näkemyksen valmistellessaan vuoden 2014 talousarvioehdotusta. Uudesta strategiaohjelmasta johtuen yhteisten sitovien tavoitteiden valmistelu vuoden 2014 talousarvioon on kuitenkin aikataulullisesti haasteellista.

**4.1.1 Tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelman säästötavoitteet**

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessaan, että lautakuntien ja johtokuntien tulee sitoutua talousarvioraamiin siten, että ne osoittavat menosäästöt raamin sisältä, mikäli päättävät menojen lisäyksistä. Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että tuottavuustavoitteet tulee asettaa usealle vuodelle siten, että hallintokunnilla on realistiset mahdollisuudet saavuttaa ne ja niiden toteuttaminen on riittävän haasteellista.

Opetusvirastolle myönnettiin vuoden 2012 talousarvioon 4,5 miljoonan euron ylitysoikeus, jonka perusteena olivat kaupungin saamat



vastaavan suuruiset valtionavustukset perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja eräisiin muihin perusopetuksen hankkeisiin. Hankkeet pystyttiin rahoittamaan talousarvion puitteissa eikä ylitysoikeuksia siksi tarvinnut käyttää.

Kuten arviointikertomuksessa on todettu, opetusvirasto saavutti 70 % tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelmassa sille asetetuista tuottavuustavoitteista vuodelle 2012. Tavoitteiden saavuttamisastetta voidaan pitää kaupunkitasolla vertaillen suhteellisen hyvänä. Toisaalta se, etteivät tavoitteet kaikilta osin toteutuneet, osoittaa, että tavoitetaso oli asetettu haasteellisesti.

#### 4.3.1 Vanhempien tukeminen lasten ja nuorten hyvinvoinnissa

Opetusviraston tulee jatkaa Kvartti-valmennusmallin soveltamista kaupungin kouluissa ja arvioida sen vaikuttavuutta lasten ja heidän vanhempiansa hyvinvointiin.

Hyvinvoivan ja tasapainoisen nuoren kasvattamiseksi tarvitaan opettajien ja huoltajien yhteistyötä. Opetusvirasto on ottanut tavoitteekseen, että kaikissa perusasteen kouluissa on käytössä jokin osallistava vanhempainiltamalli, kuten esimerkiksi Kvartti. Osa kouluista on jo kauan painottanut vanhempien osallisuutta kaikessa toiminnassaan. Opetusvirasto on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahaa koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseen. Osa kyseisestä rahasta käytetään uusien työmuotojen löytämiseksi vanhemmuuden tukeen. Vanhempien osallistaminen on tässä keskeistä. Tässä yhteydessä on tarkoitus työstää myös keinoja erilaisten mallien vaikuttavuudesta lasten ja heidän vanhempiansa hyvinvointiin.

#### 4.3.2 Maahanmuuttajien työllistymistä edistävät toimenpiteet

Opetuslautakunta toteaa, että maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen riittävyyden täsmällinen arviointi on vaikeaa, koska maahanmuuttajiin kohdistuva seurantatieto on hajanaista. Hakijoita kielikoulutukseen ja muihin maahanmuuttajille suunnattuihin koulutuksiin on jatkuvasti enemmän kuin koulutuspaikkoja.

Vuodesta 2010 alkaen on lisätty maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta aikuisille maahanmuuttajille suunnatuilla ryhmillä, jotka tähtäävät nopeampaan jatkokoulutukseen pääsyyn ja työelämään. Koulutuksessa saatavat työelämävalmiudet osaltaan lisäävät maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyä. Nykyisin maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelee Stadin ammattiopistossa vuosittain noin 200 opiskelijaa.



Vuodesta 2011 alkaen on lisätty maahanmuuttajien koulutusvalikoimaa aloittamalla aikuisille maahanmuuttajille suomen kielen opintopolkukoulutus, jossa opiskellaan suomen kieltä alkeista lähtien ja ammatillisia sisältöjä. Koulutuksen yhteyteen ollaan kehittämässä polkua näyttötutkintoperusteiseen koulutukseen Stadin aikuisopiston eri toimialoille. Suomen kielen ja ammatillisten opintojen yhdistäminen on motivoinut opiskelijoita ja osoittautunut tehokkaammaksi tavaksi oppia suomen kieltä kuin pelkkä kielikoulutus. Koulutusta järjestetään vuosittain noin 60 opiskelijalle.

Ostopalveluna hankittavien suomen kielen kurssien jatkokoulutusta on kehitetty, jotta voidaan entistä paremmin turvata opiskelijoiden työllistyminen tai sijoittuminen jatkotoimenpiteisiin. Suuri osa opiskelijoista on sijoittunut jatkoon suomen kielen ja työelämävalmiuksien perustaidot saatuaan. Koulutusta on kehitetty myös kotoutumisen, työelämäsisältöjen ja ohjauksen osalta.

Opetuslautakunta kiinnittää huomiota perusopetuksen loppuvaiheessa tai sen jälkeen maahan muuttaneiden nuorten koulutukseen. Tämä ryhmä jää helposti nykyisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle, sillä lähinnä aikuisille suunnattu työvoimapolitiittinen kotoutuskoulutus soveltuu huonosti nuorille, samoin kuin aikuislukiossa järjestetty perusopetus. Opetusvirasto on järjestänyt osana valtakunnallista Osallisena Suomessa –hanketta avointa maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta, joka on suunnattu nuorten kohderyhmälle. Koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja opiskelu- sekä muut valmiudet, että toisen asteen koulutus on jatkossa mahdollista. Opetusvirasto osallistuu maahanmuuttajanuorten koulutusvaihtoehtojen kehittämiseen sekä pääkaupunkiseudulla että valtakunnallisesti.

Opetusvirasto koordinoi suomi toisena kielenä koulutusta kaupunkitasolla. Osana tätä koordinaatiotyötä opetusvirasto jatkaa säännöllistä yhteistyötä kotouttamis- ja kielikoulutuksen kysymyksissä Uudenmaan ELY-keskuksen maahanmuuttoyksikön kanssa. ELY-keskuksen maahanmuuttoyksikkö vastaa työvoimapolitiittisen kotoutumis- ja kielikoulutuksen hankinnasta.

#### 4.3.3 Määräaikaisten palvelussuhteiden käyttö opetustoimessa

Suomenkielisten ja ruotsinkielisten peruskoulujen ja lukioiden toistaiseksi (vakinaisesti) täytettävät opettajavirat ja tuntiopettajien tehtävät julistetaan keskitetysti haettavaksi julkisella hakumenettelyllä vuosittain tammi-helmikuussa. Virat ja tehtävät täytetään 1. elokuuta lukien. Keväällä huhtikuusta alkaen haetaan opettajat seuraavan lukuvuoden määräaikaisiin tehtäviin. Ruotsinkielisissä kouluissa täytetään joitakin virkoja vakinaisesti myös tässä yhteydessä. Kunnat



noudattavat opettajarekrytoinnissa pääsääntöisesti edellä mainittuja käytäntöjä. Ammatillisessa koulutuksessa rekrytointi ei ole niin keskitettyä kuin yleissivistävässä koulutuksessa, mutta pääosa opetustehtävistä on haettavana kevään aikana myös ammatillisessa koulutuksessa.

Keskitetty rekrytointi koordinoidaan yleissivistävän koulutuksen osalta opetusvirastossa. Keskittämisellä on kaksi tarkoitusta. Opetusvirastossa valvotaan, että kaikki opetustehtävät, joissa vakinaisen rekrytoinnin edellytykset täyttyvät, julistetaan haettavaksi. Tehtävien vakinaisesti täyttämättä jättämisen osalta tarkistetaan, että määräaikaisuudelle on lainmukainen peruste. Toisaalta varmistetaan vakinaisen henkilöstön palvelussuhdeturva kaupungin linjausten mukaisesti. Virkahakujen yhteydessä vakinaisia opettajia siirretään koulujen välillä, kun palveluverkon muutokset tuottavat koulujen lakkauttamis- ja yhdistymistilanteita tai, jos kouluissa muista syistä ei ole opettajaviran edellyttämiä tunteja, sekä mahdollistetaan henkilöstön oma-aloitteinen tehtäväkierto. Kevään määräaikaisten opetustehtävien haun yhteydessä varmistetaan vakinaisten opettajien opetusvelvollisuuden täyttyminen ja haetaan tarvittaessa opettajille puuttuvat tunnit tulevaksi lukuvuodeksi.

Koordinointityö on mittava. Tammikuussa 2013 haettavana oli peruskouluissa ja lukioissa yhteensä 260 vakinaista opetustehtävää. Vakinaisia opettajia on noin 3 000. Opetusviraston henkilöstösuunnitelmatyössä pyritään opettajavirkojen ja tuntiopettajien tarkoituksenmukaiseen mitoitukseen ja rakenteeseen. Opetustoimen johtosäännön 28 §:n mukaan opettajaviran haltijan ja tuntiopettajan ottaa peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa johtokunta. Vakinaisten virkojen täyttöprosessi kouluilla ja johtokunnissa toteutuu helmikuuhun aikana. Tavoitteena on, että opetusviraston tarjoamat opetustehtävät ovat myös rekrytointinäkökulmasta houkuttelevia, jotta tehtäviin saadaan rekrytoitua kelpoisia opettajia ja opetusviraston kelpoisuustavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Opetustunneissa on kuitenkin vakiintumattomuutta lukuvuosittaisen oppilasmäärän vaihtelun vuoksi ja oppilaiden ainevalintojen johdosta. Kouluilla on myös määrärahoja, joiden käytöstä rehtori päättää vuosittain. Opetustuntien vakiintumattomuutta, määräaikaisten palvelussuhteiden lainmukaisia perusteita, vakinaisen henkilöstön palvelussuhdeturvaa sekä rekrytoinnin kannalta houkuttelevia opetustehtäviä yhteen sovitetaan opetusvirastossa.

#### 4.7.1 Oppisopimuskoulutuksen käyttö ja tehostamismahdollisuudet

Koulutuksen nivelvaihe peruskoulusta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on monelle nuorelle haasteellinen. Oppisopimus oikein



tuettuna voi avata mahdollisuuksia niille nuorille, jotka ovat jo perusasteen jälkeen orientoituneita työelämään. Oppisopimuskoulutus mahdollistaa sellaisia perusopetuksesta ammattiin johtavia koulutuspolkuja, jotka nykyistä paremmin sopivat erityisesti tekemällä oppiville nuorille. Tosielämässä oikeilla työpaikoilla tapahtuva oppiminen motivoi näitä nuoria paremmin kuin oppilaitoksessa tai vastaavan tyyppisessä ympäristössä tapahtuva opiskelu. Oppisopimuskoulutuksessa nuori voi suorittaa ammatillisen tutkinnon.

Opetuslautakunta toteaa, että tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2012 on nostettu ansiokkaasti esille Helsingin kaupungin työpaikkojen rooli oppisopimuskoulutuksessa osana nuorisotakuuta.

Opetuslautakunta on samaa mieltä tarkastuslautakunnan kanssa siitä, että Helsingin kaupungin tulee palkata kaupungin omiin työpaikkoihin perusopetuksen päättäneitä 15–17-vuotiaita nuoria oppisopimusopiskelijoiksi ja kannustaa näin Suomen suurimpana työnantajana myös yksityisiä työnantajia nuorten oppisopimusten tekemiseen.

Yhtenä keinona edistää nuorten oppisopimuskoulutusta on korottaa työnantajille maksettavaa koulutuskorvausta. Helsingin kaupungin tulisikin varata osana nuorisotakuuta erillinen määräraha nuorten oppisopimuskoulutuksen korotettuun koulutuskorvaukseen. Kaupungin koko mahdollistaa nuorten ohjaamiseen erikoistuneiden työpaikkakouluttajien verkoston luomisen. Nuoria ohjaavat työpaikkakouluttajat tarvitsevat entistä tiiviimpää ohjaamista ja konsultatiivista tukea. Korotettu koulutuskorvaus työnantajille on perusteltu, koska nuoret eivät ainakaan aluksi pysty aikuisen työpanokseen ja he tarvitsevat aikuisopiskelijaa enemmän ohjausta ja tukea.

Keskeistä nuorten kannalta on valmentaminen työelämään ja oppisopimuskoulutukseen orientoiminen sekä riittävän tuen ja ohjauksen tarjoaminen oppisopimuskoulutuksen aikana. Haasteellista on löytää työnantajia, jotka ovat valmiita palkkaamaan nuoria oppisopimukseen. Stadin aikuisopiston oppisopimuskoulutusyksikkö on tiivistänyt yhteistyötä yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen kanssa nuorille sopivien työpaikkojen etsimisessä sekä tehostanut oppisopimuskoulutuksen markkinointia työvoimapula-aloille. Oma ura -hankkeesta saatuihin kokemuksiin ja hyviin käytäntöihin nojautuen nuorten oppisopimuskoulutusta kehitetään ja laajennetaan edelleen. Nuorten oppisopimuskoulutuksessa kehitetään uudenlaisia toimintatapoja oppilaitoksen ja työpaikkojen välille, jotta oppisopimuskoulutuksesta tulee joustava väylä nuorille työelämään.



Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Helsingin kaupungin opetusvirastolle valtionavustusta 107 000 euroa vuodelle 2013 oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen nuorten koulutusmuotona. Opetuslautakunta toteaa, että hankerahoituksen päätyttyä tuetun oppisopimuksen malli tulee turvata kaupungin omalla rahoituksella.

Yhteenvedona opetuslautakunta toteaa yhtyvänään tarkastuslautakunnan johtopäätöksiin. Kaupungin henkilöstökeskuksen, nuorisoasiainkeskuksen, opetusviraston ja Stadin aikuisopiston oppisopimuskoulutusyksikön tulee tiivistää yhteistyötä ja edistää oppisopimuksen käyttöä nuorten väylänä työelämään.

#### 4.7.2 Koululaisten iltapäivätoiminta

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa koululaisten iltapäivätoiminnalle asetetut opetushallituksen ohjeiden mukaiset tavoitteet on pääosin saavutettu. Huoltajat näkivät muutamia kehittämiskohteita iltapäivätoiminnan osalta. Iltapäivätoiminnan kehittämistoiveet liittyivät vanhempien osallisuuden lisäämiseen toiminnan suunnittelussa ja lasten mahdollisuuksiin rauhoittua ja olla itsekseen ryhmätoiminnassa.

Kaupungin tulee jatkossakin pyrkiä järjestämään iltapäivätoimintapaikkoja tarpeen mukaan sekä toteuttaa sähköinen hakumenettely. Helsingin vahvuus iltapäivätoiminnan kehittämistyössä on vuosien ajan ollut kaupungin päättäjien aito kiinnostus palvelun järjestämisestä kohtaan. Iltapäivätoiminta on uutena palvelukokonaisuutena saanut vankan jalansijan kaupungin palveluiden joukossa. Opetusvirasto on systemaattisesti vahvistanut toiminnan koordinoitua koulujen ja palveluntuottajien kanssa, jotta alueelliset tarpeet ja palvelutarjonta kohtaisivat mahdollisimman hyvin.

Opetusviraston tietohallinnossa on käynnistynyt oppilashallinnon tietojärjestelmän uudistamishanke. Tämän yhteydessä tullaan kehittämään opetusviraston sähköisiä asiointipalveluita kuntalaisille. Tällä hetkellä hallinnon käyttämään oppilashallinnon tietojärjestelmään ei sähköistä asiointia voida liittää. Iltapäivätoiminta on omalta osaltaan aktiivisesti mukana kehittämässä opetusvirastolle uutta oppilashallinnon tietojärjestelmää ja siihen liittyviä hakupalveluita. Iltapäivätoiminnan sähköinen hakumenettely on käytössä arviolta 2-5 vuoden sisällä.

Iltapäivätoiminnalle tulee suunnitella asianmukaiset toimitilat siten, että lapsilla on mahdollisuus myös rauhoittumiseen ja lepoon. Opetushallituksen vuosittaisessa arviointikyselyssä asianmukaiset sisä- ja ulkotilat ovat ohjaajien ja huoltajien yleisimmin mainitsema tärkein kehittämiskohde iltapäivätoiminnassa. Yleisesti huoltaja ovat pitäneet toiminnan sijaintia koulussa tai sen läheisyydessä hyvänä ratkaisuna.



Toiminnan sijainti koluilla helpottaa yhteistyömahdollisuuksia perusopetuksen kanssa. Haasteina koulujen tilojen käytössä on toiminnan eriyttämismahdollisuudet ja riittävien ohjaajaresurssien kohdentaminen turvaamaan toiminta eri puolilla koulurakennusta.

Viihtyisän toimintaympäristön kehittämiseen on viime vuosina Helsingin kouluissa satsattu erillisten iltapäivätoiminnan tila- ja pihaprojektien avulla. Oppilaiden osallisuutta on vahvistettu mm. osallistamalla heitä suunnittelemaan vapaa-ajan toimintaympäristöjä koulun yhteyteen. Näissä hankkeissa on lisäksi vahvistettu kerho- ja iltapäivätoiminnan joustavaa yhteyttä ja mahdollisuuksia rikastuttaa lasten iltapäivätoiminnan sisältöjä. Toiminnan laajeneminen haastaa hallintokunnat ja alueen muut toimijat tilojen tarkoituksenmukaiseen yhteiskäyttöön. Koulurakennusten korjauksissa ja uusien koulujen rakentamisessa otetaan huomioon iltapäivätoiminnan tilatarpeet. Tavoitteena on, että iltapäivätoiminta ei ole koulun erillistä toimintaa, vaan yhteisön pienimpien oppilaiden turvallisesta iltapäivätoiminnasta huolehtiminen on ydintoimintaa, joka lisää lähikoulun vetovoimaisuutta ja josta koko kouluyhteisö puhuu arvostavasti.

Vanhempien ja lasten mielipiteitä tulee selvittää ja ottaa ne huomioon lasten iltapäivätoimintaa suunniteltaessa. Palvelukenttää ohjataan perusopetuksen laatukorttien suuntaisesti ja huomioidaan alueen asukkaiden osallisuus vaikuttaa iltapäivätoiminnan palveluiden kehittämiseen. Helsingin kaupungin iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmassa on linjattu, että huoltajille tulee tarjota mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun. Hyviä yhteistyömuotoja ovat mm. alueelliset yhteiset asukasillat, koulujen vanhempaintilaisuuksien hyödyntäminen ja kahdenkeskiset keskustelut lasten hakutilanteissa tai sovituissa yhteispalavereissa.

Toimintapaikkakohtaisissa toimintasuunnitelmia laatiessa tulee ohjaajien entistä enemmän ottaa huomioon lapsen tarpeiden lisäksi myös lasten toiveet toiminnan sisällöistä. Ohjaajien tulee keskustella ja osallistaa lapsia tuomaan esille mielenkiinnonkohteensa ja arvioida toteutunutta toimintaa säännöllisesti heidän kanssaan. Lapsen, huoltajan ja ohjaajan keskustelu ja tiedonvaihto siitä, millainen toiminta lasta kiinnostaa, vaikuttaa toiminnan sisällön käytännön suunnitteluun. Lapsia osallistava iltapäivätoiminta lisää lasten viihtymistä toiminnassa ja syventää jo opittuja tietoja ja taitoja.

#### 4.8.2 Koulutilojen kosteusvauriot

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessaan, että sosiaali- ja terveysviraston koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, ympäristökeskuksen, työterveyskeskuksen ja opetusviraston työsuojelun tulee yhteistyössä laatia kaupunkitason ohje koulujen



terveydellisten olojen tarkastusten järjestämisestä siten, ettei päällekkäistä työtä tehdä, vastuunjako on selkeä ja että koulut ja oppilaitokset tulevat tarkastetuksi säännöllisesti kolmen vuoden välein terveydenhuoltolain ja valtioneuvoston asetuksen (338/2011) edellyttämällä tavalla.

Mainitun ohjeen laadintaa varten on tarpeen perustaa työryhmä, jossa vetovastuu on sosiaali- ja terveystieteiden koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla. Opetusviraston työsuojelu (työsuojelupäällikkö ja -valtuutetut) ovat tehneet yhteisiä työpaikkaselvityskäyntejä työterveyshuollon kanssa jo 1980-luvulta lähtien. Tämä perustuu pääsääntöisesti työterveyshuoltolakiin, mutta koska molemmilla toimijoilla on kohteena opetusviraston henkilöstö, työsuojelu on samalla käynnillä toteuttanut työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain määräyksiä. Työsuojelupäällikön tulee tämän lain 28 §:n mukaan muun muassa olla riittävästi perehtynyt työpaikan olosuhteisiin sekä 31 §:n mukaan työsuojeluvalltuutettujen tulee muun muassa oma-aloitteisesti perehtyä työpaikan työympäristöön ja työyhteisön tilaan sekä tarpeen mukaan osallistua työsuojelua koskeviin tarkastuksiin. Työpaikkaselvityskäynnit pidetään säännöllisesti määriteltynä ajankohtina ja ne ilmoitetaan rehtoreille edellisenä lukukautena. Koko koulun henkilöstö kutsutaan työpaikkaselvityskäynnille esimiehen (rehtorin) kautta. Työpaikkaselvityskäynti koostuu kahdesta osasta, keskustelusta työn arjesta ja muutoksista erilaisin työmenetelmin sekä rakennuksen tilojen kiertämisestä. Ensimmäinen osio kohdentuu suoraan opetusviraston henkilöstöön ja esiin voi nousta myös yhteistyö muiden toimijoiden kanssa (johon kouluterveydenhoitaja kuuluu). Tietenkin työn kohde eli oppilaat nousee vahvasti esille. Toinen osio kohdentuu rakennukseen. Tällöin kierretään erilaisia tiloja ja sisäilmakysymysten lisäksi henkilöstön työturvallisuus nousee esille. Tästä osiosta työsuojeluvalltuutettu laatii työpaikkaselvityskäyntiraporttiin tekstin.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla on mahdollisuus osallistua työpaikkaselvityskäynnille. He saavat koulun tilojen kuntoa koskevat tutkimusraportit rehtorilta ja sisäilmatiedotteet suoraan työsuojelupäälliköltä. He saavat työpaikkaselvityskäyntiraportit koulun rehtorilta ja kouluun kiertoön liittyvän osion raportin suoraan työsuojelupäälliköltä. Ympäristökeskus toimittaa tarkastusraportit suoraan koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Huhtikuusta 2013 lähtien koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon edustaja on opetusviraston sisäilmatyöryhmän jäsen. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon johdon, heidän työsuojelunsa ja työterveyshuoltonsa edustajien sekä opetusviraston työterveyshuollon ja työsuojelun edustajien kesken on pidetty puolivuositain yhteistapaamisia. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon on mahdollista hyödyntää saatua runsasta





materiaalia terveydellisten olojen valvontaan, mikä kuuluu sen tehtäviin.

Tilakeskuksen tulee varmistaa sisäilmaongelmien tutkimus – suunnittelu – korjaus – ketjun riittävä ohjaus. Erittäin tärkeää on sujuvasti saada tietoa tehdyistä korjaustoimista keskitetystä lähteestä. Tällä hetkellä tietoa ei saa tai sitä ei ole Pakki-huoltokirjassa. Tiedonsaanti helpottaa ja nopeuttaa monien toimijoiden työtä ja tuo luottamusta koko toimintaan.

Kaupungin virastojen ja liikelaitosten tulee yhdessä kaupungin sisäilmatyöryhmän kanssa arvioida virastokohtaisten sisäilmatyöryhmien perustamisen tarve. Jokaisessa kaupungin isossa virastossa, kuten opetusvirastossa, sisäilmatyöryhmä on välttämätön, jotta pystytään ratkomaan moniammatillisesti haasteellisimpia sisäilmaongelmia, tehdä korjaustarpeiden priorisointia, tukea sisäilmaviestintää sekä laatia omaan virastoon liittyviä toimintamalleja ja ohjeita sisäilmaongelmien vähentämiseen ja ehkäisyyn. Viraston moniammatillisessa sisäilmatyöryhmässä tarvitaan eri alojen ja eri toimijoiden edustajia. Kuitenkaan tärkeintä ei ole itse ryhmä, vaan sen sujuva toiminta, joka lähtee roolien selkeytyksestä ja ryhmän vetäjän sitoutumisesta asiaan. Ryhmään liittyvää työtä tehdään kokousten välillä ja kokouksissa kootaan tieto, jonka pohjalta laaditaan yhteiset suunnitelmat ja jatkoehdotukset, jotka toteutetaan tai viedään eteenpäin päättäjille.

**Esittelijä**

opetustoimen johtaja  
Rauno Jarnila

**Lisätiedot**

Ritva Tuomi-Rautiainen, hallintotarkastaja, puhelin: 310 86297  
ritva.tuomi-rautiainen(a)hel.fi  
Liisa Pohjolainen, linjanjohtaja, puhelin: 310 86850  
liisa.pohjolainen(a)hel.fi  
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274  
outi.salo(a)hel.fi  
Paula Sermilä, kehittämisjohtaja, puhelin: 310 86774  
paula.sermila(a)hel.fi

**Otteet**

**Ote**  
Opetusvirasto

**Päätösehdotus**

Opetuslautakunta päättäne antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:



## 2.6 Johtopäätökset tavoitteiden toteutumisesta

Kuten arviointikertomuksessa on todettu, opetusviraston vuoden 2012 sitovista tavoitteista jäi toteutumatta toisen asteen koulutusta koskeva tavoite tutkinnon suorittavien osuuksien pysymisestä vähintään vuoden 2011 tasolla ammatillisen oppilaitosmuotoisen koulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksen toteutetun lisäkoulutuksen osalta. Opetuslautakunta antoi toteutumatta jääneistä tavoitteista selvityksen, jonka pohjalta poikkeamat myös raportoitiin tarkastuslautakunnan edellyttämällä tavalla kaupunginvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hallintokuntien tulisi asettaa aiempaa enemmän yhteisiä hallintokuntarajat ylittäviä sitovia toiminnallisia tavoitteita. Hallintokuntarajat ylittäviä tavoitteita opetusvirastolla oli vuoden 2012 talousarviossa asetetuista seitsemästä tavoitteesta kaksi: alueellisen toimintamallin luominen poikkihallinnolliselle yhteistyölle oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi suomenkielisessä perusopetuksessa sekä kokonaisenergiankulutuksen vähentäminen kouluissa, oppilaitoksissa ja hallinnossa. Kumpikaan näistä ei kuitenkaan ollut sitova tavoite. Opetusvirasto ottaa huomioon tarkastuslautakunnan näkemyksen valmistellessaan vuoden 2014 talousarvioehdotusta. Uudesta strategiaohjelmasta johtuen yhteisten sitovien tavoitteiden valmistelu vuoden 2014 talousarvioon on kuitenkin aikataulullisesti haasteellista.

### 4.1.1 Tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelman säästötavoitteet

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessaan, että lautakuntien ja johtokuntien tulee sitoutua talousarvioraamiin siten, että ne osoittavat menosäästöt raamin sisältä, mikäli päättävät menojen lisäyksistä. Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että tuottavuustavoitteet tulee asettaa usealle vuodelle siten, että hallintokunnilla on realistiset mahdollisuudet saavuttaa ne ja niiden toteuttaminen on riittävän haasteellista.

Opetusvirastolle myönnettiin vuoden 2012 talousarvioon 4,5 miljoonan euron ylitysoikeus, jonka perusteena olivat kaupungin saamat vastaavan suuruiset valtionavustukset perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja eräisiin muihin perusopetuksen hankkeisiin. Hankkeet pystyttiin rahoittamaan talousarvion puitteissa eikä ylitysoikeuksia siksi tarvinnut käyttää.

Kuten arviointikertomuksessa on todettu, opetusvirasto saavutti 70 % tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelmassa sille asetetuista tuottavuustavoitteista vuodelle 2012. Tavoitteiden saavuttamisastetta voidaan pitää kaupunkitasolla vertaillen suhteellisen hyvänä. Toisaalta se, etteivät tavoitteet kaikilta osin toteutuneet, osoittaa, että tavoitetaso oli asetettu haasteellisesti.



#### 4.3.1 Vanhempien tukeminen lasten ja nuorten hyvinvoinnissa

Opetusviraston tulee jatkaa Kvartti-valmennusmallin soveltamista kaupungin kouluissa ja arvioida sen vaikuttavuutta lasten ja heidän vanhempiansa hyvinvointiin.

Hyvinvoivan ja tasapainoisen nuoren kasvattamiseksi tarvitaan opettajien ja huoltajien yhteistyötä. Opetusvirasto on ottanut tavoitteekseen, että kaikissa perusasteen kouluissa on käytössä jokin osallistava vanhempainiltamalli, kuten esimerkiksi Kvartti. Osa kouluista on jo kauan painottanut vanhempien osallisuutta kaikessa toiminnassaan. Opetusvirasto on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahaa koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseen. Osa kyseisestä rahasta käytetään uusien työmuotojen löytämiseksi vanhemmuuden tukeen. Vanhempien osallistaminen on tässä keskeistä. Tässä yhteydessä on tarkoitus työstää myös keinoja erilaisten mallien vaikuttavuudesta lasten ja heidän vanhempiansa hyvinvointiin.

#### 4.3.2 Maahanmuuttajien työllistymistä edistävät toimenpiteet

Opetuslautakunta toteaa, että maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen riittävyyden täsmällinen arviointi on vaikeaa, koska maahanmuuttajiin kohdistuva seurantatieto on hajanaista. Hakijoita kielikoulutukseen ja muihin maahanmuuttajille suunnattuihin koulutuksiin on jatkuvasti enemmän kuin koulutuspaikkoja.

Vuodesta 2010 alkaen on lisätty maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta aikuisille maahanmuuttajille suunnatuilla ryhmillä, jotka tähtäävät nopeampaan jatkokoulutukseen pääsyyn ja työelämään. Koulutuksessa saatavat työelämävalmiudet osaltaan lisäävät maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyä. Nykyisin maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelee Stadin ammattiopistossa vuosittain noin 200 opiskelijaa.

Vuodesta 2011 alkaen on lisätty maahanmuuttajien koulutusvalikoimaa aloittamalla aikuisille maahanmuuttajille suomen kielen opintopolkukoulutus, jossa opiskellaan suomen kieltä alkeista lähtien ja ammatillisia sisältöjä. Koulutuksen yhteyteen ollaan kehittämässä polkua näyttötutkintoperusteiseen koulutukseen Stadin aikuisopiston eri toimialoille. Suomen kielen ja ammatillisten opintojen yhdistäminen on motivoinut opiskelijoita ja osoittautunut tehokkaammaksi tavaksi oppia suomen kieltä kuin pelkkä kielikoulutus. Koulutusta järjestetään vuosittain noin 60 opiskelijalle.

Ostopalveluna hankittavien suomen kielen kurssien jatkopolkua on kehitetty, jotta voidaan entistä paremmin turvata opiskelijoiden työllistyminen tai sijoittuminen jatkotoimenpiteisiin. Suuri osa



opiskelijoista on sijoittunut jatkokon suomen kielen ja työelämävalmiuksien perustaidot saatuaan. Koulutusta on kehitetty myös kotoutumisen, työelämäsisältöjen ja ohjauksen osalta.

Opetuslautakunta kiinnittää huomiota perusopetusiän loppuvaiheessa tai sen jälkeen maahan muuttaneiden nuorten koulutukseen. Tämä ryhmä jää helposti nykyisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle, sillä lähinnä aikuisille suunnattu työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus soveltuu huonosti nuorille, samoin kuin aikuislukiossa järjestetty perusopetus. Opetusvirasto on järjestänyt osana valtakunnallista Osallisena Suomessa –hanketta avointa maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta, joka on suunnattu nuorten kohderyhmälle. Koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja opiskelu- sekä muut valmiudet, että toisen asteen koulutus on jatkossa mahdollista. Opetusvirasto osallistuu maahanmuuttajanuorten koulutusvaihtoehtojen kehittämiseen sekä pääkaupunkiseudulla että valtakunnallisesti.

Opetusvirasto koordinoi suomi toisena kielenä koulutusta kaupunkitasolla. Osana tätä koordinaatiotyötä opetusvirasto jatkaa säännöllistä yhteistyötä kotouttamis- ja kielikoulutuksen kysymyksissä Uudenmaan ELY-keskuksen maahanmuuttoyksikön kanssa. ELY-keskuksen maahanmuuttoyksikkö vastaa työvoimapolitiittisen kotoutumis- ja kielikoulutuksen hankinnasta.

#### 4.3.3 Määräaikaisten palvelussuhteiden käyttö opetustoimessa

Suomenkielisten ja ruotsinkielisten peruskoulujen ja lukioiden toistaiseksi (vakinaisesti) täytettävät opettajavirat ja tuntiopettajien tehtävät julistetaan keskitetysti haettavaksi julkisella hakumenettelyllä vuosittain tammi-helmikuussa. Virat ja tehtävät täytetään 1. elokuuta lukien. Keväällä huhtikuusta alkaen haetaan opettajat seuraavan lukuvuoden määräaikaisiin tehtäviin. Ruotsinkielisissä kouluissa täytetään joitakin virkoja vakinaisesti myös tässä yhteydessä. Kunnat noudattavat opettajarekrytoinnissa pääsääntöisesti edellä mainittuja käytäntöjä. Ammatillisessa koulutuksessa rekrytointi ei ole niin keskitettyä kuin yleissivistävässä koulutuksessa, mutta pääosa opetustehtävistä on haettavana kevään aikana myös ammatillisessa koulutuksessa.

Keskitetty rekrytointi koordinoidaan yleissivistävän koulutuksen osalta opetusvirastossa. Keskittämisellä on kaksi tarkoitusta. Opetusvirastossa valvotaan, että kaikki opetustehtävät, joissa vakinaisen rekrytoinnin edellytykset täyttyvät, julistetaan haettavaksi. Tehtävien vakinaisesti täyttämättä jättämisen osalta tarkistetaan, että määräaikaisuudelle on lainmukainen peruste. Toisaalta varmistetaan vakinaisen henkilöstön palvelussuhdeturva kaupungin linjausten



mukaisesti. Virkahakujen yhteydessä vakinaisia opettajia siirretään koulujen välillä, kun palveluverkon muutokset tuottavat koulujen lakkauttamis- ja yhdistymistilanteita tai, jos kouluissa muista syistä ei ole opettajaviran edellyttämiä tunteja, sekä mahdollistetaan henkilöstön oma-aloitteinen tehtäväkierto. Kevään määräaikaisten opetustehtävien haun yhteydessä varmistetaan vakinaisten opettajien opetusvelvollisuuden täyttyminen ja haetaan tarvittaessa opettajille puuttuvat tunnit tulevaksi lukuvuodeksi.

Koordinointityö on mittava. Tammikuussa 2013 haettavana oli peruskouluissa ja lukioissa yhteensä 260 vakinaista opetustehtävää. Vakinaisia opettajia on noin 3 000. Opetusviraston henkilöstösuunnitelmatyössä pyritään opettajavirkojen ja tuntiopettajien tarkoituksenmukaiseen mitoittamiseen ja rakenteeseen. Opetustoimen johtosäännön 28 §:n mukaan opettajaviran haltijan ja tuntiopettajan ottaa peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa johtokunta. Vakinaisten virkojen täyttöprosessi kouluilla ja johtokunnissa toteutuu helmikuuhun aikaan. Tavoitteena on, että opetusviraston tarjoamat opetustehtävät ovat myös rekrytointinäkökulmasta houkuttelevia, jotta tehtäviin saadaan rekrytoitua kelpoisia opettajia ja opetusviraston kelpoisuustavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Opetustunneissa on kuitenkin vakiintumattomuutta lukuvuosittaisen oppilasmäärän vaihtelun vuoksi ja oppilaiden ainevalintojen johdosta. Kouluilla on myös määrärahoja, joiden käytöstä rehtori päättää vuosittain. Opetustuntien vakiintumattomuutta, määräaikaisten palvelussuhteiden lainmukaisia perusteita, vakinaisen henkilöstön palvelussuhdeturvaa sekä rekrytointin kannalta houkuttelevia opetustehtäviä yhteen sovitaan opetusvirastossa.

#### 4.7.1 Oppisopimuskoulutuksen käyttö ja tehostamismahdollisuudet

Koulutuksen nivelvaihe peruskoulusta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on monelle nuorelle haasteellinen. Oppisopimus oikein tuettuna voi avata mahdollisuuksia niille nuorille, jotka ovat jo perusasteen jälkeen orientoituneita työelämään. Oppisopimuskoulutus mahdollistaa sellaisia perusopetuksesta ammattiin johtavia koulutuspolkuja, jotka nykyistä paremmin sopivat erityisesti tekemällä oppiville nuorille. Tosielämässä oikeilla työpaikoilla tapahtuva oppiminen motivoi näitä nuoria paremmin kuin oppilaitoksessa tai vastaavan tyyppisessä ympäristössä tapahtuva opiskelu. Oppisopimuskoulutuksessa nuori voi suorittaa ammatillisen tutkinnon.

Opetuslautakunta toteaa, että tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2012 on nostettu ansiokkaasti esille Helsingin kaupungin työpaikkojen rooli oppisopimuskoulutuksessa osana nuorisotakuuta.



Opetuslautakunta on samaa mieltä tarkastuslautakunnan kanssa siitä, että Helsingin kaupungin tulee palkata kaupungin omiin työpaikkoihin perusopetuksen päättäneitä 15–17-vuotiaita nuoria oppisopimusopiskelijoiksi ja kannustaa näin Suomen suurimpana työnantajana myös yksityisiä työnantajia nuorten oppisopimusten tekemiseen.

Yhtenä keinona edistää nuorten oppisopimuskoulutusta on korottaa työnantajille maksettavaa koulutuskorvausta. Helsingin kaupungin tulisikin varata osana nuorisotakuuta erillinen määräraha nuorten oppisopimuskoulutuksen korotettuun koulutuskorvaukseen. Kaupungin koko mahdollistaa nuorten ohjaamiseen erikoistuneiden työpaikkakouluttajien verkoston luomisen. Nuoria ohjaavat työpaikkakouluttajat tarvitsevat entistä tiiviimpää ohjaamista ja konsultatiivista tukea. Korotettu koulutuskorvaus työnantajille on perusteltu, koska nuoret eivät ainakaan aluksi pysty aikuisen työpanokseen ja he tarvitsevat aikuisopiskelijaa enemmän ohjausta ja tukea.

Keskeistä nuorten kannalta on valmentaminen työelämään ja oppisopimuskoulutukseen orientoiminen sekä riittävän tuen ja ohjauksen tarjoaminen oppisopimuskoulutuksen aikana. Haasteellista on löytää työnantajia, jotka ovat valmiita palkkaamaan nuoria oppisopimukseen. Stadin aikuisopiston oppisopimuskoulutusyksikkö on tiivistänyt yhteistyötä yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen kanssa nuorille sopivien työpaikkojen etsimisessä sekä tehostanut oppisopimuskoulutuksen markkinointia työvoimapula-aloille. Oma ura -hankkeesta saatuihin kokemuksiin ja hyviin käytäntöihin nojautuen nuorten oppisopimuskoulutusta kehitetään ja laajennetaan edelleen. Nuorten oppisopimuskoulutuksessa kehitetään uudenlaisia toimintatapoja oppilaitoksen ja työpaikkojen välille, jotta oppisopimuskoulutuksesta tulee joustava väylä nuorille työelämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Helsingin kaupungin opetusvirastolle valtionavustusta 107 000 euroa vuodelle 2013 oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen nuorten koulutusmuotona. Opetuslautakunta toteaa, että hankerahoituksen päätyttyä tuetun oppisopimuksen malli tulee turvata kaupungin omalla rahoituksella.

Yhteenvedona opetuslautakunta toteaa yhtyvänsä tarkastuslautakunnan johtopäätöksiin. Kaupungin henkilöstökeskuksen, nuorisoasiainkeskuksen, opetusviraston ja Stadin aikuisopiston oppisopimuskoulutusyksikön tulee tiivistää yhteistyötä ja edistää oppisopimuksen käyttöä nuorten väylänä työelämään.

#### 4.7.2 Koululaisten iltapäivätoiminta



Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa koululaisten iltapäivätoiminnalle asetetut opetushallituksen ohjeiden mukaiset tavoitteet on pääosin saavutettu. Huoltajat näkivät muutamia kehittämiskohteita iltapäivätoiminnan osalta. Iltapäivätoiminnan kehittämistoiveet liittyivät vanhempien osallisuuden lisäämiseen toiminnan suunnittelussa ja lasten mahdollisuuksiin rauhoittua ja olla itsekseen ryhmätoiminnassa.

Kaupungin tulee jatkossakin pyrkiä järjestämään iltapäivätoimintapaikkoja tarpeen mukaan sekä toteuttaa sähköinen hakumenettely. Helsingin vahvuus iltapäivätoiminnan kehittämistyössä on vuosien ajan ollut kaupungin päättäjien aito kiinnostus palvelun järjestämistä kohtaan. Iltapäivätoiminta on uutena palvelukokonaisuutena saanut vankan jalansijan kaupungin palveluiden joukossa. Opetusvirasto on systemaattisesti vahvistanut toiminnan koordinoitua koulujen ja palveluntuottajien kanssa, jotta alueelliset tarpeet ja palvelutarjonta kohtaisivat mahdollisimman hyvin.

Opetusviraston tietohallinnossa on käynnistynyt oppilashallinnon tietojärjestelmän uudistamishanke. Tämän yhteydessä tullaan kehittämään opetusviraston sähköisiä asiointipalveluita kuntalaisille. Tällä hetkellä hallinnon käyttämään oppilashallinnon tietojärjestelmään ei sähköistä asiointia voida liittää. Iltapäivätoiminta on omalta osaltaan aktiivisesti mukana kehittämässä opetusvirastolle uutta oppilashallinnon tietojärjestelmää ja siihen liittyviä hakupalveluita. Iltapäivätoiminnan sähköinen hakumenettely on käytössä arviolta 2-5 vuoden sisällä.

Iltapäivätoiminnalle tulee suunnitella asianmukaiset toimitilat siten, että lapsilla on mahdollisuus myös rauhoittumiseen ja lepoon. Opetushallituksen vuosittaisessa arviointikyselyssä asianmukaiset sisä- ja ulkotilat ovat ohjaajien ja huoltajien yleisimmin mainitsema tärkein kehittämiskohde iltapäivätoiminnassa. Yleisesti huoltaja ovat pitäneet toiminnan sijaintia koulussa tai sen läheisyydessä hyvänä ratkaisuna. Toiminnan sijainti koluilla helpottaa yhteistyömahdollisuuksia perusopetuksen kanssa. Haasteina koulujen tilojen käytössä on toiminnan eriyttämismahdollisuudet ja riittävien ohjaajaresurssien kohdentaminen turvaamaan toiminta eri puolilla koulurakennusta.

Viihtyisän toimintaympäristön kehittämiseen on viime vuosina Helsingin kouluissa satsattu erillisten iltapäivätoiminnan tila- ja pihaprojektien avulla. Oppilaiden osallisuutta on vahvistettu mm. osallistamalla heitä suunnittelemaan vapaa-ajan toimintaympäristöjä koulun yhteyteen. Näissä hankkeissa on lisäksi vahvistettu kerho- ja iltapäivätoiminnan joustavaa yhteyttä ja mahdollisuuksia rikastuttaa lasten iltapäivätoiminnan sisältöjä. Toiminnan laajeneminen haastaa hallintokunnat ja alueen muut toimijat tilojen tarkoituksenmukaiseen



yhteiskäyttöön. Koulurakennusten korjauksissa ja uusien koulujen rakentamisessa otetaan huomioon iltapäivätoiminnan tilatarpeet. Tavoitteena on, että iltapäivätoiminta ei ole koulun erillistä toimintaa, vaan yhteisön pienimpien oppilaiden turvallisesta iltapäivätoiminnasta huolehtiminen on ydintoimintaa, joka lisää lähikoulun vetovoimaisuutta ja josta koko kouluyhteisö puhuu arvostavasti.

Vanhempien ja lasten mielipiteitä tulee selvittää ja ottaa ne huomioon lasten iltapäivätoimintaa suunniteltaessa. Palvelukenttää ohjataan perusopetuksen laatukorttien suuntaisesti ja huomioidaan alueen asukkaiden osallisuus vaikuttaa iltapäivätoiminnan palveluiden kehittämiseen. Helsingin kaupungin iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmassa on linjattu, että huoltajille tulee tarjota mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun. Hyviä yhteistyömuotoja ovat mm. alueelliset yhteiset asukasillat, koulujen vanhempainilaisuuksien hyödyntäminen ja kahdenkeskiset keskustelut lasten hakutilanteissa tai sovituissa yhteispalavereissa.

Toimintapaikkakohtaisissa toimintasuunnitelmia laatiessa tulee ohjaajien entistä enemmän ottaa huomioon lapsen tarpeiden lisäksi myös lasten toiveet toiminnan sisällöistä. Ohjaajien tulee keskustella ja osallistaa lapsia tuomaan esille mielenkiinnonkohteensa ja arvioida toteutunutta toimintaa säännöllisesti heidän kanssaan. Lapsen, huoltajan ja ohjaajan keskustelu ja tiedonvaihto siitä, millainen toiminta lasta kiinnostaa, vaikuttaa toiminnan sisällön käytännön suunnitteluun. Lapsia osallistava iltapäivätoiminta lisää lasten viihtymistä toiminnassa ja syventää jo opittuja tietoja ja taitoja.

#### 4.8.2 Koulutilojen kosteusvauriot

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessaan, että sosiaali- ja terveysviraston koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, ympäristökeskuksen, työterveyskeskuksen ja opetusviraston työsuojelun tulee yhteistyössä laatia kaupunkitason ohje koulujen terveydellisten olojen tarkastusten järjestämisestä siten, ettei päällekkäistä työtä tehdä, vastuunjako on selkeä ja että koulut ja oppilaitokset tulevat tarkastetuksi säännöllisesti kolmen vuoden välein terveydenhuoltolain ja valtioneuvoston asetuksen (338/2011) edellyttämällä tavalla.

Mainitun ohjeen laadintaa varten on tarpeen perustaa työryhmä, jossa vetovastuu on sosiaali- ja terveysviraston koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla. Opetusviraston työsuojelu (työsuojelupäällikkö ja -valtuutetut) ovat tehneet yhteisiä työpaikkaselvityskäyntejä työterveyshuollon kanssa jo 1980-luvulta lähtien. Tämä perustuu pääsääntöisesti työterveyshuoltolakiin, mutta koska molemmilla toimijoilla on kohteena opetusviraston henkilöstö,





työsuojelu on samalla käynnillä toteuttanut työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain määräyksiä. Työsuojelupäällikön tulee tämän lain 28 §:n mukaan muun muassa olla riittävästi perehtynyt työpaikan olosuhteisiin sekä 31 §:n mukaan työsuojeluvaltuutettujen tulee muun muassa oma-aloitteisesti perehtyä työpaikan työympäristöön ja työyhteisön tilaan sekä tarpeen mukaan osallistua työsuojelua koskeviin tarkastuksiin. Työpaikkaselvityskäynnit pidetään säännöllisesti määriteltynä ajankohtina ja ne ilmoitetaan rehtoreille edellisenä lukukautena. Koko koulun henkilöstö kutsutaan työpaikkaselvityskäynnille esimiehen (rehtorin) kautta. Työpaikkaselvityskäynti koostuu kahdesta osasta, keskustelusta työn arjesta ja muutoksista erilaisin työmenetelmin sekä rakennuksen tilojen kiertämisestä. Ensimmäinen osio kohdentuu suoraan opetusviraston henkilöstöön ja esiin voi nousta myös yhteistyö muiden toimijoiden kanssa (johon kouluterveydenhoitaja kuuluu). Tietenkin työn kohde eli oppilaat nousee vahvasti esille. Toinen osio kohdentuu rakennukseen. Tällöin kierretään erilaisia tiloja ja sisäilmakysymysten lisäksi henkilöstön työturvallisuus nousee esille. Tästä osiosta työsuojeluvaltuutettu laatii työpaikkaselvityskäyntiraporttiin tekstin.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolla on mahdollisuus osallistua työpaikkaselvityskäynnille. He saavat koulun tilojen kuntoa koskevat tutkimusraportit rehtorilta ja sisäilmatiedotteet suoraan työsuojelupäälliköltä. He saavat työpaikkaselvityskäyntiraportit koulun rehtorilta ja kouluun kiertoan liittyvän osion raportin suoraan työsuojelupäälliköltä. Ympäristökeskus toimittaa tarkastusraportit suoraan koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Huhtikuusta 2013 lähtien koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon edustaja on opetusviraston sisäilmatyöryhmän jäsen. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon johdon, heidän työsuojelunsa ja työterveyshuoltonsa edustajien sekä opetusviraston työterveyshuollon ja työsuojelun edustajien kesken on pidetty puolivuositain yhteistapaamisia. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon on mahdollista hyödyntää saatua runsasta materiaalia terveydellisten olojen valvontaan, mikä kuuluu sen tehtäviin.

Tilakeskuksen tulee varmistaa sisäilmaongelmien tutkimus – suunnittelu – korjaus – ketjun riittävä ohjaus. Erittäin tärkeää on sujuvasti saada tietoa tehdyistä korjaustoimista keskitetystä lähteestä. Tällä hetkellä tietoa ei saa tai sitä ei ole Pakki-huoltokirjassa. Tiedonsaanti helpottaa ja nopeuttaa monien toimijoiden työtä ja tuo luottamusta koko toimintaan.

Kaupungin virastojen ja liikelaitosten tulee yhdessä kaupungin sisäilmatyöryhmän kanssa arvioida virastokohtaisten sisäilmatyöryhmien perustamisen tarve. Jokaisessa kaupungin isossa virastossa, kuten opetusvirastossa, sisäilmatyöryhmä on välttämätön,



jotta pystytään ratkomaan moniammatillisesti haasteellisimpia sisäilmaongelmia, tehdä korjaustarpeiden priorisointia, tukea sisäilmaviestintää sekä laatia omaan virastoon liittyviä toimintamalleja ja ohjeita sisäilmaongelmien vähentämiseen ja ehkäisyyn. Viraston moniammatillisessa sisäilmatyöryhmässä tarvitaan eri alojen ja eri toimijoiden edustajia. Kuitenkaan tärkeintä ei ole itse ryhmä, vaan sen sujuva toiminta, joka lähtee roolien selkeytyksestä ja ryhmän vetäjän sitoutumisesta asiaan. Ryhmään liittyvää työtä tehdään kokousten välillä ja kokouksissa kootaan tieto, jonka pohjalta laaditaan yhteiset suunnitelmat ja jatkoehdotukset, jotka toteutetaan tai viedään eteenpäin päättäjille.

## Esittelijä

Tarkastuslautakunta on pyytänyt opetuslautakunnalta lausunnon tarkastuslautakunnan 17.4.2013 (§ 62) hyväksymän vuoden 2012 arviointikertomuksen kohdista 2.6, 4.1.1, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.7.1, 4.7.2 ja 4.8.2. Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8.1 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8.2 §:n mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi.

## Esittelijä

opetustoimen johtaja  
Rauno Jarnila

## Lisätiedot

Ritva Tuomi-Rautiainen, hallintotarkastaja, puhelin: 310 86297  
ritva.tuomi-rautiainen(a)hel.fi  
Liisa Pohjolainen, linjanjohtaja, puhelin: 310 86850  
liisa.pohjolainen(a)hel.fi  
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274  
outi.salo(a)hel.fi  
Paula Sermilä, kehittämisjohtaja, puhelin: 310 86774  
paula.sermila(a)hel.fi

## Otteet

**Ote**  
Opetusvirasto